

## بررسی نگرش‌های موجود در دو جامعه‌ی ایران و آمریکا درباره‌ی موضوع هسته‌ای ایران

جلیل بیات<sup>۱</sup> - سید جلال دهقانی فیروزآبادی<sup>۲</sup>

تاریخ دریافت: ۱۳۹۳/۷/۱۲

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۴/۲/۲۶

### چکیده

اکثر پژوهش‌های صورت گرفته پیرامون موضوع هسته‌ای ایران با رویکرد نظری واقع‌گرایانه به بررسی روابط دولت‌ها و دولت‌مردان پرداخته‌اند و از بررسی عوامل غیرمادی تأثیرگذار بر موضوع هم چون محیط، نگرش‌ها و گرایش‌های اجتماعی غفلت ورزیده‌اند. یکی از موضوعات غیرمادی تأثیرگذار بر مسائل سیاسی، نظرات و دیدگاه‌های جاری در سطح جامعه‌ی است که از آن به‌عنوان افکار عمومی نام‌برده می‌شود. بر اساس نگاه سازه‌انگارانه تمامی پدیده‌های اجتماعی از جمله تصمیمات سیاست خارجی، به‌صورت اجتماعی برساخته می‌شوند و این موضوع شامل تصمیمات استراتژیکی هم چون موضوع هسته‌ای ایران نیز می‌شود. بنابراین از آن جا که تصمیم‌های سیاسی در خلأ پایه‌گذاری نمی‌شوند بلکه متأثر از ارزش‌ها و هنجارهای درون جامعه‌ی هستند، این تحقیق سعی دارد با توجه به تحقیقات و نظرسنجی‌های صورت گرفته در دو جامعه‌ی ایران و آمریکا به تحلیل و تبیین دیدگاه‌های مردم دو کشور درباره‌ی موضوع هسته‌ای ایران و تأثیر آن بر مواضع تصمیم‌گیرندگان دو کشور بپردازد.

**واژگان کلیدی:** ایران، آمریکا، موضوع هسته‌ای، نظرسنجی، سلاح هسته‌ای، سازه‌انگاری.

۱. دانش آموخته کارشناسی ارشد روابط بین‌الملل از دانشگاه علامه طباطبائی [jalil.bayat@gmail.com](mailto:jalil.bayat@gmail.com)

۲. استاد و عضو هیأت علمی رشته روابط بین‌الملل دانشگاه علامه طباطبائی [jdehghani20@yahoo.com](mailto:jdehghani20@yahoo.com)

## مقدمه

از زمان مطرح شدن موضوع هسته‌ای ایران در سال ۲۰۰۳. م مذاکراتی چند دربارہی موضوع مربوط میان ایران و اتحادیه‌ی اروپا و سپس گروه موسوم به ۵+۱ صورت گرفته که تاکنون بی‌نتیجه مانده است. در تمامی مذاکرات، طرفین با پیش‌شرط‌هایی پشت میز مذاکره آمده و درخواست‌هایی ارائه کرده‌اند که موردپذیرش طرف مقابل قرار نگرفته است. آن چه مشخص است برداشت‌های متفاوت دو طرف از یک امر واحد است که عملاً مذاکرات طرفین جهت حل مسالمت‌آمیز اختلافات در این مسأله را مسکوت گذاشته است. اکثر پژوهش‌های انجام‌شده دربارہی این موضوع با روی کرد نظری واقع‌گرایی به اهمیت مسائل مادی هم چون قدرت، منافع، موازنه‌ی قوا و ... تأکید کرده‌اند اما از اهمیت مسائل غیرمادی تأثیرگذار بر موضوع غفلت شده است. یکی از مسائل غیرمادی تأثیرگذار بر مسائل سیاسی، نظرات و دیدگاه‌های جاری در سطح جامعه‌ی است که از آن به‌عنوان افکار عمومی نام‌برده می‌شود. از این‌رو، هدف اصلی این مقاله بررسی نظرات و دیدگاه‌های جاری در دو جامعه‌ی ایران و آمریکا دربارہی موضوع هسته‌ای کشورمان است. پرسش اصلی این است که نگرش ایرانی‌ها و آمریکایی‌ها دربارہی موضوع هسته‌ای ایران چگونه است؟ و این نگرش چه تأثیری بر سیاست‌های تصمیم‌گیرندگان دو کشور در این موضوع می‌گذارد؟ پاسخ نخستین به این پرسش این است که نظرات و دیدگاه‌های دو جامعه‌ی ایران و آمریکا دربارہ موضوع هسته‌ای کشورمان بسیار از هم متفاوت است به‌طوری‌که مردم ایران ضمن اصرار بر ادامه روند غنی‌سازی، معتقدند اهداف ایران از برنامه هسته‌ای خود کاملاً صلح‌آمیز است. این در حالی است که مردم آمریکا با نگاهی بدبینانه، برنامه هسته‌ای ایران را تهدیدی در جهت منافع آمریکا و ثبات و صلح بین‌المللی می‌دانند. برای آزمون این فرضیه در آغاز بر بحث نظری مورد استفاده در تحقیق مروری کوتاه می‌شود و سپس با استفاده از داده‌های کمی به‌دست‌آمده توسط برخی مؤسسات نظرسنجی و نگرش‌سنجی معتبر، دیدگاه‌های جاری

در دو جامعه‌ی ایران و آمریکا درباره‌ی موضوع هسته‌ای کشورمان تحلیل و تبیین می‌شود. روش تحقیق در این مقاله، توصیفی-تحلیلی و گردآوری اطلاعات کتابخانه‌ای و نیز از نتایج نظرسنجی‌هایی که توسط مؤسسات نظرسنجی و نگرش‌سنجی معتبر بین‌المللی صورت گرفته، بهره برده شده است.

### ۱. چهارچوب نظری

همان‌طور که گفته شد عمده ادبیات موجود درباره موضوع هسته‌ای ایران از روی کردی واقع‌گرایانه به موضوع نگرسته و به تأثیر موضوعاتی چون قدرت، منافع، موازنه‌ی قوا و ... در این امر پرداخته است. به‌طور مثال کنث والتز در تحلیل موضوع هسته‌ای ایران تأکید عمده‌ی خود را بر اصل موازنه‌ی قدرت قرار می‌دهد و معتقد است باید به ایران اجازه داد به دانش فنی لازم برای تولید سلاح هسته‌ای برسد. به عقیده‌ی والتز ایجاد تعادل در موازنه‌ی قدرت به منطقه‌ی خاورمیانه ثبات خواهد بخشید. بنابراین او معتقد است که یک ایران هسته‌ای باعث موازنه‌ی قوا در خاورمیانه می‌شود (Waltz, 2012). هم‌چنین جفری کمپ با نگاهی کاملاً واقع‌گرایانه در توجیه دلایل ایران برای دستیابی به سلاح هسته‌ای از مواردی چون تهدید آمریکا، وجود قدرت‌های اتمی منطقه‌ای، تمایل ایران به کسب موقعیت و حرکت بوروکراتیک در درون رهبران نظامی و غیرنظامی ایران برای دستیابی به سلاح‌های هسته‌ای نام می‌برد (Kemp, 2004).

در روی کرد واقع‌گرایانه سیاست خارجی، گفته می‌شود دولت‌ها با تکیه بر ابزارهای قدرت خود به دنبال کسب منافع بیشتر هستند. در این نگاه دولت‌ها بازی گران عقلانی با توانایی تشخیص سود و زیان خود تلقی می‌شوند. از این رو بر پایه این دیدگاه گاهی گفته می‌شود ایران بازی گری عقلانی نیست، چراکه روی کردها و سیاست‌های این کشور مطابق با انتظارات و قابل پیش‌بینی نیست اما با دیدگاهی سازه‌انگاره به سیاست خارجی و

به‌خصوص به سیاست ایران در قبال موضوع هسته‌ای این انتقاد و اشکال برطرف می‌شود. از آن جا که در نگاه سازه‌انگاران، امنیت، هستی‌شناختی و هویتی مقدم بر حتی امنیت فیزیکی تحلیل می‌شود، سیاست‌های ایران نیز در راستای حفظ هویت این کشور و از دیدگاه ایران کاملاً عقلانی است. از سوی دیگر گاهی گفته می‌شود ایران بازیگری عقلانی است اما برساخته اجتماعی نیست بدین معنا که دولت ایران در تصمیم‌گیری‌های سیاسی خود بی‌تفاوت از خواسته‌های جامعه عمل می‌کند. در پاسخ به این انتقاد نیز سازه‌انگاران معتقدند از آن جا که رهبران سیاسی در محیطی اجتماعی زندگی می‌کنند و متأثر از هنجارها و ارزش‌های جامعه هستند، در تصمیمات سیاسی، این هنجارها و ارزش‌ها را نمایندگی می‌کنند. در تحلیل سازه‌انگاران از سیاست خارجی، الگوهای ذهنی به عامل تعیین‌کننده سیاست خارجی تبدیل می‌شوند. سیاست‌ها و واقعیات روابط بین‌الملل به‌صورت بینا ذهنی ساخته می‌شوند. درعین حال سازه‌انگاران تأکید دارند که تصمیمات رهبران متأثر از هنجارها و ارزش‌های موجود در جامعه است و در خلأ پایه‌گذاری نمی‌شود. بدین لحاظ سازه‌انگاران معتقدند نمی‌توان هیچ سیاستی را فارغ از ایده‌های موجود و جاری در متن اجتماع درک کرد. سیاست از این نگاه تنها تصمیم سیاست‌مداران در اتاق‌های دربسته نیست بلکه بخش مهمی از آن تحت تأثیر ایده‌های جاری در جامعه‌ی است (سلیمی، ۱۳۸۸: ۱۰۱). بدین لحاظ (و همان‌طور که در ادامه و درباره‌ی موضوع هسته‌ای ایران خواهیم دید) سیاست‌های اخذشده توسط تصمیم‌گیرندگان ایران مورد تأیید و وثوق جامعه نیز هست. بنابراین باید گفت پیرامون موضوع هسته‌ای ایران نیز بی‌شک نظرات و دیدگاه‌های جاری در جامعه بر مواضع تصمیم‌گیران تأثیرگذار است اما آن چه این تحقیق را از دیگر پژوهش‌های صورت گرفته متمایز می‌سازد، نوع برداشت و تفسیر محققین از نظریه سازه‌انگاری در روند تحقیق است. به گمان ما قدرت نظریه‌ی سازه‌انگاری در تحلیل مسائل تنها به بیان صرف اهمیت مسائل غیرمادی هم چون فرهنگ، هویت،

هنجارها، گفتمان و ... نبوده بلکه می‌توان این موضوعات را با استفاده از داده‌های کمی به‌دست‌آمده از پژوهش‌های علمی (هم چون نظرسنجی‌های معتبر) نشان داد؛ امری که به‌طور خاص در این پژوهش مورد استفاده قرار گرفته است.

## ۲. دیدگاه ایرانیان درباره برنامه‌ی هسته‌ای ایران

دستیابی به انرژی صلح‌آمیز هسته‌ای در نظر مردم ایران بسیار مهم و اساسی است. برای پی بردن به این موضوع می‌توان از نظرسنجی‌هایی که توسط مؤسسات معتبر صورت گرفته است، بهره برد. در نظرسنجی که توسط سازمان افکار عمومی جهانی در سال ۲۰۰۸ م. انجام شده از پرسش‌شوندگان ایرانی پرسش شد: به نظر شما داشتن یک برنامه‌ی چرخه‌ی سوخت انرژی هسته‌ای برای ایران تا چه میزان مهم است؟ نتایج این تحقیق در جدول شماره‌ی یک نشان داده شده است.

جدول ۱: نظر ایرانی‌ها درباره اهمیت برنامه چرخه سوخت هسته‌ای (۲۰۰۸ م.)

خیلی مهم است	تا اندازه‌ای مهم است	خیلی مهم نیست	اصلاً مهم نیست	نمی‌دانم
۸۴٪	۷٪	۲٪	۲٪	۵٪

(World Public Opinion.Org, January, 2008: 11)

بر اساس این تحقیق ۹۱ درصد پرسش‌شوندگان داشتن برنامه‌ی چرخه‌ی سوخت هسته‌ای را امری مهم دانسته‌اند و تنها ۴ درصد گفته‌اند این موضوع برای ایران مهم نیست. مرکز تحقیقات افکار عمومی دانشگاه تهران و مرکز بین‌المللی و مطالعات امنیتی در مریلند تحقیقی در سپتامبر ۲۰۱۴ انجام دادند که نتایج آن نشان می‌دهد تغییری در نظر مردم ایران نسبت به موضوع هسته‌ای به وجود نیامده است و در مجموع ۹۴ درصد پرسش‌شوندگان

استفاده از انرژی صلح‌آمیز هسته‌ای توسط ایران را ضروری دانسته‌اند. نتایج این نظرسنجی در جدول شماره ۲ نشان داده شده است.

جدول ۲: به نظر شما استفاده ایران از انرژی صلح‌آمیز هسته‌ای تا چه اندازه ضروری است؟ (ایرانیان در

۲۰۱۴ م.)

بسیار ضروری	تا حدی ضروری	خیلی ضروری نیست	اصلاً ضروری نیست	نمی‌دانم
٪۷۹	٪۱۵	٪۲	٪۱	٪۲

(Mohseni and et al, September 2014: 13)

نتایج این دو تحقیق به‌خوبی گویای آن است که اکثریت پرسش‌شوندگان خواستار ادامه‌ی برنامه هسته‌ای از سوی ایران هستند. اما از نظر مردم ایران ماهیت برنامه هسته‌ای این کشور باید چگونه باشد و چه اهدافی را دنبال کند؟ در نظرسنجی سال ۲۰۰۸ م از پرسش‌شوندگان ایرانی خواسته شد نظر خود را درباره این گزاره بیان کنند: «با توجه به موقعیت ایران، ایران باید برنامه چرخه‌ی سوخت انرژی هسته‌ای داشته باشد اما به دنبال تولید سلاح‌های هسته‌ای نباشد؟» نتایج این نظرسنجی در جدول شماره‌ی ۳ آمده است.

جدول ۳: نظر ایرانی‌ها درباره برنامه‌ی چرخه سوخت هسته‌ای (۲۰۰۸ م.)

٪۶۶	با این سیاست موافقم.
٪۵	ایران نباید برنامه چرخه سوخت انرژی هسته‌ای را دنبال کند.
٪۲۰	ایران باید سلاح هسته‌ای داشته باشد.
٪۱	هیچ‌کدام از گزینه‌های بالا.
٪۸	نمی‌دانم.

(World Public Opinion.Org, Ibid)

## بررسی نگرش‌های موجود در دو جامعه‌ی ایران و آمریکا... / ۷

با توجه به نتایج این نظرسنجی در مجموع ۸۶ درصد پرسش‌شوندگان موافق برنامه چرخه سوخت انرژی هسته‌ای ایران بوده‌اند که از این میان ۶۶ درصد تنها به انرژی هسته‌ای صلح‌آمیز معتقدند و ۲۰ درصد گفته‌اند ایران باید سلاح هسته‌ای نیز داشته باشد. در نظرسنجی دیگر که توسط همین موسسه و در سپتامبر ۲۰۰۹ صورت گرفته از پرسش‌شوندگان ایرانی پرسش شد: «در موضوع برنامه هسته‌ای ایران، شما کدام گزینه را ترجیح می‌دهید که ایران دنبال کند؟» نتایج این تحقیق در جدول شماره ۴ نشان داده شده است.

جدول ۴: ترجیح ایرانی‌ها درباره‌ی نحوه پیگیری برنامه‌ی هسته‌ای توسط ایران (۲۰۰۹ م.)

توسعه‌ی همزمان انرژی هسته‌ای و بمب اتمی	٪۳۸
فقط توسعه انرژی هسته‌ای	٪۵۵
نداشتن برنامه هسته‌ای	٪۳
نمی‌دانم	٪۳
بی‌پاسخ	٪۱

(World Public Opinion.Org, September 22, 2009: 1)

با توجه به نتایج تحقیقات گفته شده ملاحظه می‌شود که اکثریت مردم ایران خواستار ادامه برنامه انرژی هسته‌ای به صورت صلح‌آمیز هستند. هم‌چنین فارغ از ترجیح مردم ایران نسبت به نحوه‌ی فعالیت‌های هسته‌ای کشورشان، به نظر می‌رسد تصور و برداشت اکثریت آن‌ها از ماهیت برنامه هسته‌ای ایران صلح‌آمیز است. در این باره می‌توان به نظرسنجی موسسه‌ی گالوپ در سال ۲۰۱۳ م اشاره کرد که طی آن از پرسش‌شوندگان ایرانی خواسته شد نظر خود را درباره‌ی این گزاره بیان کنند: «ایران در حال توسعه قابلیت‌های برنامه

هسته‌ای خود برای استفاده غیرنظامی است.» ۵۶ درصد پرسش‌شوندگان موافق این گزاره بوده‌اند و ۲۱ درصد با آن مخالفت کرده‌اند و ۲۴ درصد هم‌نظری نداشتند (Younis, October 14, 2013: 1). به عبارت دیگر اکثریت مردم ایران معتقدند هدف دولت متبوع آن‌ها از فعالیت‌های هسته‌ای صرفاً صلح‌آمیز است. این موضوع را می‌توان از نظرسنجی سال ۲۰۱۴. م نیز متوجه شد. پاسخ پرسش‌شوندگان ایرانی درباره این پرسش که «هدف اصلی ایران از گسترش توانایی‌های هسته‌ای خود چیست؟» را در جدول شماره‌ی پنج مشاهده می‌کنید.

جدول ۵: دیدگاه ایرانی‌ها درباره‌ی ماهیت برنامه هسته‌ای ایران

۶۹٪	استفاده صرفاً صلح‌آمیز از انرژی هسته‌ای
۴٪	صرفاً برای رسیدن به قابلیت‌های موردنیاز جهت توسعه سلاح‌های هسته‌ای
۱۸٪	رسیدن به هر دو هدف بالا به صورت هم‌زمان
۹٪	نمی‌دانم

(Mohseni and et al, Ibid)

حتی وضع تحریم‌های یک‌جانبه علیه ایران در چند سال اخیر که موجب فشار عمده‌ی اقتصادی بر مردم ایران شده است نیز نتوانسته نظر آن‌ها را درباره حمایت از برنامه هسته‌ای کشور خود تغییر دهد. این موضوع در نظرسنجی‌هایی که توسط موسسه نظرسنجی گالوپ در سال‌های ۲۰۱۲ و ۲۰۱۳. م انجام گرفته به خوبی نمایان است. بر اساس این نظرسنجی‌ها ۸۳ درصد پرسش‌شوندگان ایرانی عنوان کردند تحریم‌ها خیلی یا تا حدودی بر معیشت شخصی آن‌ها صدمه زده است. با این حال ۶۳ درصد پرسش‌شوندگان گفته‌اند همچنان موافق توسعه‌ی برنامه هسته‌ای ایران بوده و تنها ۱۷ درصد با این امر



مخالفت کردند. (Younis, February, 2013: 1- 3) این موضوع نشان‌دهنده آن است که اکثریت مردم ایران علی‌رغم تأثیر بالای تحریم‌ها بر معیشتشان هم چنان از برنامه هسته‌ای ایران حمایت و پشتیبانی می‌کنند. درعین‌حال آن‌ها معتقدند ایران باید همکاری خود با نهادهای بین‌المللی مربوط به انرژی هسته‌ای را ادامه دهد. این موضوع را می‌توان در نظرسنجی که توسط سازمان افکار عمومی جهانی در سال ۲۰۰۸ م صورت گرفته است، ملاحظه کرد. در این نظرسنجی از پرسش‌شوندگان ایرانی پرسش شد: شما با ادامه‌ی عضویت ایران در پیمان منع تکثیر سلاح‌های هسته‌ای (NPT) موافقید یا معتقدید ایران باید از این پیمان خارج شود؟ نتایج این نظرسنجی در جدول شماره شش آمده است.

جدول ۶: نظر ایرانی‌ها درباره عضویت ایران در NPT (۲۰۰۸ م)

با ادامه عضویت موافقم	٪۶۰
باید خارج شود	٪۱۵
نمی‌دانم	٪۲۵

(World Public Opinion.Org, January 2008: 12)

طبق نتایج این نظرسنجی ۶۰ درصد پرسش‌شوندگان با ادامه‌ی عضویت ایران در پیمان منع تکثیر سلاح‌های هسته‌ای موافق هستند؛ امری که دولت ایران نیز بارها بر رعایت تکالیف خود در چارچوب این پیمان و در کنار احترام و حفظ حقوق خود بر آن تأکید کرده است.

باروی کار آمدن دولت یازدهم روند مذاکرات هسته‌ای میان ایران و گروه ۵+۱ تغییر کرد که مهم‌ترین نتیجه آن تاکنون اجرای «برنامه اقدام مشترک» بوده است. انتخابات ریاست جمهوری خردادماه ۱۳۹۲. ش جدالی گفتمانی بر سر موضوع هسته‌ای بود و پیروزی روحانی تا حدود زیادی مرتبط با نحوه‌ی مذاکرات هسته‌ای در دولت نهم و دهم و

تفوق گفتمان روحانی و وعده‌های وی درباره پیش برد مذاکرات به‌نحوی که «هم چرخ سانتریفیوژها بچرخد و هم چرخ زندگی مردم» است. (دهقانی و عطایی، ۱۳۹۲: ۱۰۴-۱۰۶) اکنون در میانه‌ی مذاکرات هسته‌ای نظرسنجی‌ها نشان می‌دهد روی کرد دولت در مذاکرات تا حدود زیادی با آراء و نظرات مردم یکسان است. نظرسنجی‌ها نشان می‌دهد مردم ایران موافق توافق جامع هسته‌ای که شامل برخی گام‌های کلیدی مدنظر گروه ۵+۱ است، هستند اما درعین‌حال به‌شدت با برخی محدودیت‌ها در برنامه هسته‌ای مخالف هستند. به‌عبارت‌دیگر اکثریت مردم ایران نشان می‌دهند آمادگی در نظر گرفتن برخی محدودیت‌ها به‌عنوان بخشی از یک معامله بزرگ‌تر را دارند. از جمله این‌که ایران اطمینان دهد که هرگز به دنبال تولید سلاح هسته‌ای نیست، بازرسی‌های بین‌المللی گسترده‌تر برای اطمینان از انطباق ایران با NPT انجام شود و سطح غنی‌سازی اورانیوم برای مدت معینی که در توافق جامع هسته‌ای مشخص خواهد شد از پنج درصد افزایش نیابد اما درعین‌حال اکثریت مردم ایران برخی محدودیت‌ها هم چون عدم بهبود کیفیت سانتریفیوژها، برچیدن نیمی از سانتریفیوژهای موجود و یا تحمیل محدودیت در فعالیت‌های تحقیقاتی هسته‌ای را غیرقابل‌قبول می‌دانند (Mohseni and et al:16-18). مواردی که از سوی گروه مذاکره‌کننده و مقامات ایران نیز بارها ابراز شده است. یکی دیگر از موضوعاتی که می‌توان در آن نزدیکی و تطابق آراء مردم ایران و مسئولین را مشاهده کرد، تردید و عدم اطمینان درباره‌ی لغو تحریم‌های آمریکا حتی در صورت قبول درخواست‌های این کشور در موضوع هسته‌ای از سوی ایران است. این موضوع را می‌توان در نظرسنجی سال ۲۰۱۴ م مشاهده کرد. نتایج این نظرسنجی در جدول شماره هفت نشان داده شده است.

(پرسش از ایرانی‌ها در سپتامبر ۲۰۱۴) اگر ایران درخواست‌های آمریکا در موضوع هسته‌ای را قبول کند، به نظر شما آمریکا تحریم‌های مربوط به برنامه هسته‌ای ایران را لغو می‌کند یا به دلایل و بهانه‌های دیگر این تحریم‌ها را ادامه می‌دهد؟

جدول ۷: نظر ایرانی‌ها درباره سرنوشت تحریم‌ها پس از توافق هسته‌ای (۲۰۱۴)

٪۱۹	تحریم‌ها را لغو می‌کند
٪۷۴	تحریم‌ها و فشارها را ادامه می‌دهد
٪۷	نمی‌داند

(Mohseni and et al: 18-19)

لازم به ذکر است یکی از موضوعاتی که اکنون مانع از تحقق توافق جامع میان ایران و ۵+۱ شده، موضوع چگونگی لغو تحریم‌ها است. لذا همان‌طور که این تحقیقات نشان می‌دهد موضوع هسته‌ای در نظر مردم ایران امری مهم تلقی می‌شود. بدین لحاظ تصمیم‌گیرندگان سیاسی نیز در پی به نتیجه رساندن این موضوع هستند؛ به طوری که این موضوع در صدر سیاست خارجی و منافع ملی ایران قرار گرفته است. از این منظر اصرار و ایستادگی ایران بر سر مواضع و سیاست‌های هسته‌ای خود هم‌راستا با ارزش‌ها و هنجارهای جاری در سطح جامعه‌ی بوده است و تصمیم‌گیرندگان در یک رابطه بینا ذهنی با جامعه‌ی، حامل ارزش‌ها و دیدگاه‌های آن‌ها در مذاکرات و سیاست‌های مربوطه هستند. بنابراین با دیدگاهی سازه‌ی انگارانه و با توجه به نظرسنجی‌های پیش‌گفته شده، تلقی ایران به‌عنوان بازیگری غیرعقلانی (به جهت درخطر انداختن احتمالی امنیت فیزیکی خود با پافشاری در مواضع هسته‌ای) منطبق با واقعیت‌های جامعه‌ی ایران نیست. طبق نظریه‌ی سازه‌انگاری هنجارها یک برساخته اجتماعی بوده‌اند و از آن جا که رهبران و تصمیم‌گیرندگان یک کشور نیز در محیطی اجتماعی زندگی می‌کنند،

متأثر از هنجارهای جاری در جامعه‌ی بوده‌اند و در تصمیمات خود ارزش‌ها و هنجارهای موجود در جامعه‌ی را (خواسته یا ناخواسته) مورد لحاظ قرار می‌دهند.

### ۳. دیدگاه مردم آمریکا درباره‌ی برنامه‌ی هسته‌ای ایران

از آن جا که تلقی مردم آمریکا از برنامه هسته‌ای ایران در چهارچوب کلی نگاه آن‌ها به آن معنادار می‌شود، قبل از پرداختن به دیدگاه مردم آمریکا درباره برنامه هسته‌ای ایران، توضیح نظر کلی آن‌ها درباره ایران ضرورت می‌یابد. مردم آمریکا درباره ایران نگاهی بسیار منفی و بدبینانه دارند. این امر بیشتر ناشی از حادثه گروگان‌گیری اعضای سفارت این کشور در تهران در سال ۱۳۵۸. ش است. بحران گروگان‌گیری منبعی از احساس حقارت بود که تحمل آن برای مردمی که خود را رهبر جهان می‌پنداشتند، راحت نبود. چنان‌چه جیمز بیل معتقد است بعد از گذشت سال‌ها از بحران گروگان‌گیری اثر این تحقیر هم چنان در روح آمریکایی‌ها مانده است. بدین ترتیب همان‌طور که ایرانی‌ها آمریکا را در فرهنگ ایرانی «شیطان» انگاشته‌اند، از آن‌پس ایالات‌متحده نیز ایران را به بدترین شکل ممکن در فرهنگ آمریکایی دشمن پنداشته است. این امر در نظرسنجی که توسط مؤسسه‌ی گالوپ از سال ۱۹۸۹ تا ۲۰۱۴. م از آمریکایی‌ها صورت گرفته به‌خوبی نمایان است. طبق نتایج این تحقیق، ایران در تمامی این سال‌ها تصویری نامطلوب در نزد اذهان آمریکایی‌ها داشته به‌طوری‌که در سال ۲۰۱۴. م از نظر ۸۴ درصد پاسخ‌دهندگان آمریکایی کشوری اغلب و یا خیلی منفور بوده است (Gallup, 2014: 1 – 2). این نگاه بدبینانه نسبت به ایران پس از مطرح‌شدن پرونده هسته‌ای و ادعای افشای اقدامات مخفیانه ایران در ساخت و توسعه راکتورهای هسته‌ای، با القانات رسانه‌های گروهی تشدید شد. به‌طوری‌که «ایران عموماً از سال ۲۰۰۵. م همیشه منفورترین کشور در نزد آمریکایی‌ها بوده است» (Jones, 2011: 2).

در نظرسنجی که در همین زمینه در سال ۲۰۱۱ م توسط مؤسسه‌ی گالوپ صورت گرفته است، پرسش‌شوندگان آمریکایی از میان ۲۰ کشور مورد پرسش، بیشترین نظر منفی را درباره ایران داشته‌اند (Ibid: 1). یکی از دلایل نگاه بدبینانه به ایران در سال‌های اخیر ریشه در تبلیغات سوء رسانه‌های دنیا و به‌خصوص آمریکا دارد. همانند ایران، آمریکا نیز تصویری منفی و نادرست از ایرانیان در میان مردم آمریکا و حتی جهانیان ترسیم کرده است. آنان همواره ایران را در میان جهانیان، یاغی، تروریست و جنگ‌طلب معرفی کرده‌اند و معمولاً در بیشتر حوادث تروریستی به دنبال متهم ساختن ایران هستند (رنجبر، ۱۳۸۰: ۵۵). این تصویرسازی به‌قدری در ذهنیت مردم آمریکا مؤثر بوده است که در نظرسنجی‌ای که مؤسسه‌ی گالوپ در سال ۲۰۱۰ م انجام داده است، پرسش‌شوندگان آمریکایی قدرت نظامی ایران را حتی تهدیدآمیزتر از قدرت نظامی چین و روسیه در جهت منافع حیاتی آمریکا در ده سال آینده دانسته‌اند. نتایج این تحقیق در جدول شماره هشت نشان داده شده است.

جدول ۸: نظر آمریکایی‌ها درباره‌ی تهدیدات منافع حیاتی آمریکا در ده سال آینده (۲۰۱۰ م)

می‌خواهیم لیستی را بخوانیم که ممکن است در ۱۰ سال آینده برای منافع آمریکا تهدیدآمیز باشند. لطفاً برای هرکدام میزان این تهدید را مشخص کنید (آمریکایی‌ها در سال ۲۰۱۰ م)				
تهدید قطعی	تهدید مهم	اصلاً تهدید نیست	نظری ندارم	
٪۶۱	٪۲۹	٪۸	٪۲	قدرت نظامی ایران
٪۶۱	٪۲۹	٪۸	٪۲	قدرت نظامی کره شمالی
٪۴۶	٪۴۳	٪۹	٪۳	قدرت نظامی چین
٪۲۳	٪۵۲	٪۲۲	٪۳	قدرت نظامی روسیه
٪۸۱	٪۱۶	٪۲	٪۱	تروریسم بین‌المللی

(Gallup, 2010: 8)

همان‌طور که مشخص است در اذهان مردم آمریکا تنها خطر تروریسم بین‌المللی افزون‌تر و تهدیدآمیزتر از قدرت نظامی ایران و نیز کره شمالی است. این تحقیق می‌تواند به‌نوعی این دیدگاه سازه‌انگاران را تصدیق کند که آن‌چه در رابطه‌ی میان کشورها دارای اهمیت است تنها قدرت صرف مادی نیست بلکه برداشت‌هایی که از نیات و اقدامات یک کشور می‌شود، مهم‌تر است. به‌طوری‌که در این نظرسنجی مردم آمریکا قدرت نظامی ایران را به دلیل برداشت تهدیدآمیزی که از آن دارند (که به دلیل تبلیغات سوء رسانه‌ها حاصل شده است) از قدرت نظامی چین و روسیه خطرناک‌تر توصیف کرده‌اند. از سوی دیگر در نظر مردم آمریکا و در دهه‌ی اخیر آن‌چه مهم و حیاتی جلوه کرده است دو موضوع سلاح‌های کشتارجمعی و تروریسم بین‌المللی است که نشان‌دهنده شکل گرفتن ذهنیت امنیتی در اذهان مردم آمریکا به‌خصوص پس از واقعه ۱۱ سپتامبر ۲۰۰۱ و تبلیغات رسانه‌های این کشور مبنی بر مورد هجوم قرار گرفتن آمریکا توسط هراس پروران بین‌المللی است. این موضوع در نظرسنجی‌ای که توسط مؤسسه‌ی گالوپ و از سال ۲۰۰۱ تا ۲۰۰۸. م صورت گرفته، به‌خوبی نمایان است. در این تحقیق از پرسش‌شوندگان آمریکایی خواسته‌شده که برای هر یک از مواردی که ممکن است از اهداف سیاست خارجی آمریکا باشد، نشان دهند که به نظر آن‌ها این هدف تا چه اندازه باید در سیاست خارجی آمریکا مهم باشد؟ بر اساس این تحقیق به نظر مردم آمریکا، جلوگیری از اقدامات آتی تروریسم بین‌المللی و نیز جلوگیری از اشاعه سلاح‌های هسته‌ای و دیگر سلاح‌های کشتارجمعی باید در صدر اهداف سیاست خارجی آمریکا به‌عنوان اهداف خیلی مهم قرار گیرد (Ibid: 10-12). بنابراین جای تعجب نیست اگر دولت آمریکا این دو موضوع را به‌عنوان اهداف مهم و اساسی سیاست خارجی خود عنوان می‌کند.

اکنون که هم دیدگاه مردم آمریکا درباره ایران و هم مهم‌ترین موضوعات سیاست خارجی از دیدگاه آن‌ها آشکار شد، نظر آن‌ها درباره‌ی موضوع هسته‌ای ایران بررسی

می‌شود. مردم آمریکا نظری کاملاً بدبینانه درباره‌ی برنامه هسته‌ای ایران دارند. به طوری که باید گفت نگاهی بدبینانه و توأم با تهدید اندیشی به موضوع هسته‌ای ایران در نزد افکار عمومی آمریکا کاملاً وجود دارد. این موضوع را می‌توان با تحقیقات و نظرسنجی‌هایی که در این زمینه صورت گرفته نشان داد. در تحقیقی که توسط دیوید مور در سال ۲۰۰۶ م صورت گرفته است، از پرسش‌شوندگان آمریکایی پرسش شد: بر اساس اطلاعاتی که خوانده و یا شنیده‌اید به نظر شما آیا دولت ایران تلاش دارد تا به سلاح‌های هسته‌ای دست یابد؟ در پاسخ ۸۰ درصد پرسش‌شوندگان جواب مثبت دادند و گفتند به نظر آن‌ها ایران تلاش دارد تا به سلاح‌های هسته‌ای دست یابد و تنها ۱۲ درصد به این امر معتقد نبودند و ۸ درصد نیز نظری در این باره نداشته‌اند (Moore, 2006: 4). این تحقیق نشان می‌دهد در نظر مردم آمریکا تلاش برای دست‌یابی به سلاح‌های هسته‌ای از سوی ایران، امری قطعی و حتمی است. در تحقیقی دیگر که توسط جوزف کارول و در دسامبر ۲۰۰۷ صورت گرفته است از پرسش‌شوندگان آمریکایی پرسش شد: بر اساس اطلاعاتی که شنیده و یا خوانده‌اید به نظر شما هدف ایران از برنامه هسته‌ای، تولید انرژی صلح‌آمیز هسته‌ای است یا تولید سلاح‌های هسته‌ای؟ در پاسخ به این پرسش ۶۷ درصد پرسش‌شوندگان گفته‌اند هدف ایران تولید سلاح‌های هسته‌ای است در حالی که ۲۷ درصد معتقد بودند ایران در پی تولید انرژی صلح‌آمیز هسته‌ای است و ۶ درصد نیز نظری نداشته‌اند (Carroll, December, 20, 2007: 3).

اعتقاد مردم آمریکا مبنی بر نیت ایران در دست‌یابی به سلاح‌های هسته‌ای، توأم با نگرانی و تهدیداندیشی است. در این باره می‌توان به تحقیق دیوید مور در سال ۲۰۰۶ م اشاره کرد. در این تحقیق از پرسش‌شوندگان آمریکایی پرسش شد: شما تا چه میزان در خصوص توانایی ایران در دست‌یابی به سلاح‌های هسته‌ای نگران هستید؟ نتایج این تحقیق در جدول شماره نه نشان داده شده است.

جدول نه: میزان نگرانی آمریکایی‌ها از دستیابی ایران به سلاح هسته‌ای (۲۰۰۶. م)

نظری ندارم	اصلاً نگران نیستم	نگران نیستم	تاندازه‌ای نگران	خیلی نگران
٪۱	٪۶	٪۱۹	٪۴۷	٪۲۷

(Moore, Op, cit: 3)

بر اساس نتایج این تحقیق ۷۴ درصد پرسش‌شوندگان در خصوص دستیابی ایران به سلاح‌های هسته‌ای نگران هستند و تنها ۲۵ درصد در این باره نگرانی ندارند. هم‌چنین در تحقیق پیش‌گفته شده توسط جوزف کارول از پرسش‌شوندگان آمریکایی پرسش شد: به نظر شما برنامه هسته‌ای ایران تا چه میزان برای آمریکا تهدید محسوب می‌شود؟ نتایج این تحقیق در جدول شماره‌ی ده آمده است.

جدول ده: نظر آمریکایی‌ها درباره‌ی میزان تهدیدآمیز بودن برنامه‌ی هسته‌ای ایران برای آمریکا

نظری ندارم	تهدید نیست	تا حدی تهدید جدی	تهدید خیلی جدی
٪۱	٪۳۷	٪۲۸	٪۳۳

(Carroll, Ibid: 2)

طبق نتایج این تحقیق ۶۱ درصد پرسش‌شوندگان برنامه هسته‌ای ایران را تهدیدی برای آمریکا دانسته‌اند. در تحقیقی دیگر که توسط لیدیا ساد و در سال ۲۰۰۶. م انجام شده (و البته دستیابی ایران به سلاح‌های هسته‌ای را مفروض گرفته است) به‌خوبی می‌توان برداشت و تصور آمریکایی‌ها از چگونگی تهدید بودن برنامه هسته‌ای ایران را مشاهده کرد. نتایج این تحقیق نشان می‌دهد ۸۰ درصد پرسش‌شوندگان آمریکایی معتقدند در صورت توسعه‌ی برنامه هسته‌ای ایران، این کشور سلاح‌های هسته‌ای خود را در اختیار تروریست‌هایی قرار می‌دهد که علیه آمریکا استفاده خواهند کرد. ۸۱ درصد نیز معتقدند



این اتفاق علیه اسرائیل صورت خواهد گرفت (Saad, 2006: 7). این موضوع گویای پیوند تروریسم و سلاح‌های کشتارجمعی در ذهنیت امنیتی مردم آمریکا است. امری که در نزد دولت آمریکا و طی اسناد استراتژی امنیت ملی به‌عنوان مهم‌ترین تهدیدات امنیتی آمریکا به آن اذعان شده است. در تحقیق آرت سوئیفت در فوریه ۲۰۱۴ پرسش‌شوندگان آمریکایی خطر تروریسم بین‌المللی و توسعه‌ی سلاح‌های هسته‌ای ایران را به‌عنوان مهم‌ترین تهدیدات امنیت ملی آمریکا در ده سال آینده عنوان کردند؛ امری که تقریباً از سال ۲۰۰۱ م به بعد ثابت بوده است (Swift, 2014: 1).

اصولاً بخش مهمی از تصویر ایجادشده نادرست از ایران به‌عنوان یک تهدید بین‌المللی، ناشی از تصور حمایت این کشور از گروه‌های تروریستی و هراس پروران بین‌المللی است. این امر به علت باور نادرست غرب در تروریست دانستن گروه‌هایی هم چون حزب ... و حماس است. به‌عنوان مثال در سال نامه وزارت خارجه آمریکا در آوریل ۲۰۰۵، گزارشی با عنوان «گزارش عملکرد تروریستی کشورها در سال ۲۰۰۴ م» چاپ شده که در آن ایران فعال‌ترین دولت پشتیبان تروریسم خوانده شده و آمده است: «وزارت اطلاعات و سپاه پاسداران، هر دو برای گروه‌های تروریستی فلسطینی و حزب ... لبنان، بودجه مالی، پناهگاه، آموزش و اسلحه فراهم کرده‌اند» (سجادپور و اجتهادی، ۱۳۸۹: ۴۵). بدین‌سان پیوند ایران با این گروه‌ها و حمایت رسمی و علنی از آنها در کنار توسعه‌ی برنامه هسته‌ای، ایران را به‌عنوان یک تهدید جدی در ذهنیت آمریکایی‌ها جلوه‌گر می‌شود. اما مردم آمریکا چه گزینه‌ای را برای متوقف ساختن برنامه هسته‌ای ایران ترجیح می‌دهند؟ در تحقیقی که لیدیا ساد در سال ۲۰۰۷ م انجام داده، این مسأله بررسی شده است. به نتایج این تحقیق که در جدول شماره ۱۱ نشان داده شده، توجه کنید.

جدول ۱۱: نظر آمریکایی‌ها درباره راهکار توقف برنامه هسته‌ای ایران (۲۰۰۷. م)

آمریکا برای توقف برنامه هسته‌ای ایران باید از چه گزینه‌ای استفاده کند؟ (آمریکایی‌ها در سال		
اقدام نظامی	تلاش‌های دیپلماتیک و اقتصادی	نظری ندارم
٪۱۸	٪۷۳	٪۸

(Saad, 2007: 1)

نتیجه این تحقیق گویای آن است که اکثریت آمریکایی‌ها موافق تلاش‌های دیپلماتیک و اقتصادی بوده و با اقدام نظامی علیه ایران برای توقف برنامه هسته‌ای این کشور مخالف‌اند. در ادامه‌ی همین تحقیق از پرسش‌شوندگانی که موافق اقدامات دیپلماتیک و اقتصادی بودند، پرسش شد: به نظر شما اگر تلاش‌های اقتصادی و دیپلماتیک آمریکا برای دست کشیدن ایران از برنامه هسته‌ای‌اش تأثیری نکرد، آیا آمریکا باید دست به اقدام نظامی علیه ایران بزند یا خیر؟ در این حالت ۴۵ درصد پرسش‌شوندگان گفته‌اند حتی اگر تلاش‌های اقتصادی و دیپلماتیک برای توقف برنامه هسته‌ای ایران مؤثر نبود، آمریکا نباید از گزینه نظامی استفاده کند و البته ۲۸ درصد موافق اقدام نظامی در صورت شکست اقدامات دیپلماتیک و اقتصادی بوده‌اند (Ibid: 3). این امر نشان‌دهنده آن است که حداقل نیمی از مردم آمریکا گزینه نظامی را در هیچ حالتی راه‌حلی مناسب جهت حل و فصل مسأله هسته‌ای ایران نمی‌دانند و حتی آن‌ها از اقدام نظامی آمریکا علیه برنامه هسته‌ای ایران نگران هستند. در این باره می‌توان به تحقیقی که لیدیا ساد در سال‌های ۲۰۰۶ و ۲۰۰۷. م انجام داده است، اشاره کرد. در این تحقیق از پرسش‌شوندگان آمریکایی پرسش شد: شما تا چه میزان نگران استفاده سریع آمریکا از نیروی نظامی برای جلوگیری از توسعه سلاح‌های هسته‌ای ایران هستید؟ نتایج این تحقیق در جدول شماره ۱۲ نشان داده شده است.

جدول ۱۲: میزان نگرانی آمریکایی‌ها از کاربرد نیروی نظامی در برابر برنامه هسته‌ای ایران

نظری ندارم	اصلاً نگران نیستم	نگران نیستم	تا حدی نگران	خیلی نگران	
٪۱	٪۱۰	٪۲۰	٪۳۵	٪۳۴	۲۰۰۶
٪۱	٪۸	٪۱۴	٪۳۴	٪۴۲	۲۰۰۷

(Ibid: 4)

بر اساس نتایج این تحقیق، در سال ۲۰۰۶ م، ۶۹ درصد و در سال ۲۰۰۷ م، ۷۶ درصد پرسش‌شوندگان از اقدام نظامی احتمالی آمریکا علیه ایران برای توقف برنامه هسته‌ای این کشور اظهار نگرانی کرده‌اند. این موضوع نشان می‌دهد رهبران آمریکا جهت توجیه اقدام نظامی علیه برنامه هسته‌ای ایران با مشکل و محدودیت مواجه هستند. البته باید گفت مردم آمریکا از اقدامات ناکافی دولت خود جهت جلوگیری از تولید سلاح هسته‌ای توسط ایران نیز نگرانی دارند. در ادامه‌ی تحقیق یادشده از پرسش‌شوندگان آمریکایی پرسش شد: شما تا چه میزان نگرانید که آمریکا نخواهد به اندازه کافی تلاش کند تا از توسعه برنامه سلاح‌های هسته‌ای ایران جلوگیری نماید؟ نتایج این تحقیق در جدول شماره ۱۳ نشان داده شده است.

جدول ۱۳: میزان نگرانی آمریکایی‌ها از عدم تلاش دولت آمریکا برای ممانعت از دستیابی ایران به سلاح هسته‌ای

نظری ندارم	اصلاً نگران نیستم	نگران نیستم	تا حدی نگران	خیلی نگران	
٪۲	٪۶	٪۲۴	٪۴۱	٪۲۶	۲۰۰۶
٪۲	٪۹	٪۱۷	٪۴۰	٪۳۳	۲۰۰۷

(Ibid)

نتایج این تحقیق نشان می‌دهد در سال ۲۰۰۶ م، ۶۷ درصد و در سال ۲۰۰۷ م، ۷۳ درصد پرسش‌شوندگان از این‌که آمریکا نخواهد به‌اندازه کافی تلاش کند تا از توسعه‌ی برنامه سلاح‌های هسته‌ای ایران جلوگیری کند، اظهار نگرانی کرده‌اند. بنابراین باید گفت یکی از دلایل توجه دولت آمریکا به برنامه هسته‌ای ایران می‌تواند برآمده از این خواست عمومی مردم آمریکا باشد. هم‌چنین مردم آمریکا با وضع تحریم‌های اقتصادی علیه ایران برای ممانعت از دستیابی این کشور به سلاح‌های هسته‌ای موافق هستند. این موضوع را می‌توان در تحقیقی که توسط جوزف کارول و در سال ۲۰۰۷ م، صورت گرفته و در جدول شماره ۱۴ نشان داده شده است، مشاهده کرد.

جدول ۱۴: نظر آمریکایی‌ها درباره‌ی تحریم اقتصادی ایران

نظر شما درباره تحریم‌های اقتصادی علیه ایران چیست؟ (آمریکایی‌ها در ۲۰۰۷ م)		
موافقم	مخالفم	فکر می‌کنم کافی نیست
۳۴٪	۹٪	۵۷٪

(Carroll, October 31, 2007: 4)

بر اساس نتایج این تحقیق در سال ۲۰۰۷ م در مجموع ۹۱ درصد پرسش‌شوندگان با تحریم‌های اقتصادی علیه ایران موافق بودند. هم‌چنین ۵۷ درصد آن‌ها معتقد بودند تحریم‌های وضع شده علیه ایران کافی نیست. شاید به همین دلیل باروی کار آمدن دولت اوباما حلقه‌ی تحریم‌ها علیه ایران فشرده‌تر و تنگ‌تر شد؛ موضوعی که هم‌اکنون نیز در صدر سیاست‌های آمریکا جهت مقابله با برنامه هسته‌ای ایران قرار گرفته است اما درحالی‌که بر اساس نظرسنجی‌های موسسه‌ی گالوپ از سال ۲۰۰۶ م به بعد ایران همیشه به‌عنوان دشمن شماره‌ی یک آمریکا در نزد افکار عمومی این کشور مطرح بوده است؛ طبق آخرین

نظرسنجی به‌عمل‌آمده در فوریه ۲۰۱۴ ایران از این منظر پس از چین در جایگاه دوم قرار گرفته است. جفری جونز معتقد است برنامه اقدام مشترک (توافق ژنو) می‌تواند در این تغییر و تحول تأثیرگذار بوده باشد. به‌عبارت‌دیگر کاهش تصور تهدیدآمیز از ایران در نزد آمریکایی‌ها با امکان توافق درباره محدودسازی برنامه هسته‌ای ایران گره‌خورده است (Jones, 2014: 1-2). شاید به همین دلیل تصویر ایران در نزد مردم آمریکا از ده درصد خیلی مطلوب در سال ۲۰۱۲. م به ۱۲ درصد در سال ۲۰۱۴. م افزایش‌یافته و در مقابل از ۵۲ درصد خیلی نامطلوب در سال ۲۰۱۲. م به ۴۲ درصد در سال ۲۰۱۴. م کاهش‌یافته است (Saad, 2014: 2-3). هم‌چنین درحالی‌که اکنون دولت آمریکا سخت در تلاش برای توافق جامع هسته‌ای با ایران است، این موضوع در نزد افکار عمومی آمریکا نیز با مقبولیت مواجه است. به‌عبارت‌دیگر همان‌طور که مردم ایران اکنون از یک توافق جامع هسته‌ای با گروه ۵+۱ حمایت می‌کنند، نظرسنجی‌ها نشان می‌دهد مردم آمریکا نیز از چنین توافقی (به‌رغم بدبینی نسبت به آن به جهت عدم ممانعت از دست‌یابی ایران به سلاح هسته‌ای) حمایت می‌کنند حتی اگر این حمایت منجر به تقابل آن‌ها با اسرائیل و افزایش اختلافات بین اورشلیم و واشنگتن شود (Stokes, 2013). حمایت مردم آمریکا از توافق هسته‌ای با ایران را می‌توان در نظرسنجی سازمان افکار عمومی جهانی مشاهده کرد. در این نظرسنجی از پرسش‌شوندگان خواسته شد، نظر خود را درباره گزاره‌ی ذیل عنوان کنند: «ادامه مذاکرات با ایران برای دست‌یابی به توافقی بلندمدت پیرامون پذیرش غنی‌سازی محدود توسط ایران در کنار افزایش بازرسی‌ها و حذف برخی تحریم‌ها توسط آمریکا.» درمجموع ۶۱ درصد پرسش‌شوندگان با این روی کرد موافق بودند و ۳۵ درصد نیز درباره روی کرد ذیل نظر مثبت داشتند: «لغو مذاکرات مربوط به پذیرش غنی‌سازی محدود ایران و وضع تحریم‌های جدید علیه این کشور برای مجبور ساختن ایران به توقف کامل غنی‌سازی اورانیوم.» (World Public Opinion.Org, 2014:15) این تحقیقات به‌خوبی نشان می‌دهد

سیاست‌های آمریکا در قبال برنامه هسته‌ای ایران هم‌راستا با نظرات و نگرش‌های جامعه‌ی آمریکا در این باره است.



## نتیجه‌گیری

افکار عمومی و دیدگاه‌های جاری در سطح جامعه‌ی یکی از منابع مهم تأثیرگذار بر تصمیم‌گیری‌های سیاسی است. این موضوع به‌خصوص در نظام‌های دموکراتیک از جایگاه مهمی برخوردار است. هرچند نباید در این میان از تأثیر ناخودآگاه هنجارهای موجود در جامعه‌ی بر تصمیم‌گیرندگان و حاکمان که در یک رابطه‌ی بینا ذهنی ایجاد می‌شود نیز، غافل شد. در موضوع هسته‌ای ایران نیز جایگاه تأثیرگذار افکار عمومی قابل‌تشخیص و تبیین است. بدون شک تصمیم‌گیرندگان سیاسی با توجه به دیدگاه‌های جاری در جامعه‌ی تصمیم‌گیری می‌کنند. همان‌طور که در این پژوهش نشان داده شد، اصرار سیاست‌مداران ایران بر ادامه برنامه هسته‌ای و غنی‌سازی اورانیوم هم‌راستا با نظرات و دیدگاه‌های اکثریت قاطع جامعه‌ی ایران است. اکثریت مردم ایران انرژی هسته‌ای را از حقوق مسلم خود می‌دانند و به ادامه برنامه‌ی هسته‌ای در چهارچوب مقررات مشخص بین‌المللی تأکید دارند. هم‌چنین روی کرد جدید ایران در مذاکرات هسته‌ای با ۵+۱ که توسط دولت یازدهم پیگیری می‌شود، جدا از نظرات و دیدگاه‌های جاری در سطح جامعه‌ی نیست. به عبارتی میان سیاست‌های اتخاذی از سوی رهبران ایران در موضوع هسته‌ای و دیدگاه‌های جاری در جامعه‌ی نوعی تشابه و هم‌خوانی وجود دارد. از سوی دیگر شاهد بودیم که جامعه‌ی آمریکا دیدگاهی بدبینانه نسبت به اهداف برنامه هسته‌ای ایران دارد. در تمامی نظرسنجی‌های صورت گرفته، مردم آمریکا از ایران به‌عنوان تهدیدی در جهت منافع ملی آمریکا نام‌برده‌اند و هدف برنامه هسته‌ای ایران را در راستای دستیابی به سلاح‌های هسته‌ای دانسته‌اند. فارغ از تأثیر القائنات دروغین رسانه‌های غربی در برساختن این دیدگاه، واقعیت آن است که نظرات و دیدگاه‌های جامعه‌ی آمریکا در این باره بر نوع تصمیم‌گیری و مواضع سیاست‌مداران و حاکمان آمریکا نسبت به برنامه هسته‌ای ایران مؤثر است. بنابراین باید اذعان کرد در مذاکرات مربوط به موضوع هسته‌ای ایران دیدگاه‌های جاری در دو

جامعه‌ی ایران و آمریکا بر تصمیمات اتخاذی از سوی سیاست‌مداران دو طرف مؤثر است. بدین معنا که سوگیری‌های تصمیمات رهبران نمی‌تواند بافاصله زیادی از جهت‌گیری افکار عمومی گرفته شود. بنابراین توجه به افکار عمومی و اتخاذ سیاست‌هایی در جهت تغییر یا جهت‌دهی به آن می‌تواند در پیشبرد اهداف ایران در مذاکرات هسته‌ای تأثیرگذار باشد.



ژوئیه‌شکاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی  
پرتال جامع علوم انسانی



## منابع

- دهقانی فیروزآبادی سید جلال و عطائی مهدی، (بهار ۱۳۹۲) «گفتمان هسته‌ای دولت یازدهم»، فصلنامه مطالعات راهبردی، سال هفدهم، شماره اول
- رنجبر مقصود، (۱۳۸۰) ایران-آمریکا، گذشته، حال، آینده، تهران، انتشارات انجمن معارف اسلامی ایران
- سجادپور سید محمدکاظم و اجتهادی سعیده، (بهار و تابستان ۱۳۸۹) «نگرش امنیتی غرب و تهدیدات بین‌المللی پس از جنگ سرد: مطالعه موردی: برنامه هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران»، دانش سیاسی، سال ۶، شماره ۱
- سلیمی حسین، (بهار ۱۳۸۸) «روی کرد سازه انگارانه به زمینه‌های اجتماعی روابط ایران و آمریکا»، پژوهش‌نامه علوم سیاسی، سال چهارم، شماره دوم
- Carroll Joseph, (December 20, 2007) "Public: Iran's Nuclear Program Poses Threat to U.S.", Gallup
- Carroll Joseph, (October 31, 2007) "Public: Iran Poses Greatest Threat to World Stability", Gallup
- Gallup, (2014) "Iran", Gallup Historical Trends
- Gallup, (December 2010) "U.S. Position in the World", Gallup Historical Trends
- Jones Jeffrey M. (February 18, 2011) "Americans Continue to Rate Iran as Greatest U.S. Enemy", Gallup
- Jones Jeffrey M. ( February 20, 2014) "Far Fewer Americans Now Say Iran Is No. 1 U.S. Enemy," Gallup
- Kemp Geoffrey, (April 2004) "U.S. and Iran, The Nuclear Dilemma; Next Steps", The Nixon Center
- Mohseni Ebrahim, Gallagher Nancy and Ramsay Clay (September 2014) "Iranian Attitudes on Nuclear Negotiations", World Public Opinion.Org
- Moore David W. (January 27, 2006) "Americans Worried About Iran's Nuclear Weapons Program", Gallup
- Saad Lydia, (February 15, 2006) "Iran Threat Poses Leadership Crisis for Americans", Gallup
- Saad Lydia, (November 6, 2007) "Americans Want a Restrained Iran Strategy", Gallup

- Saad Lydia, (February 18, 2014) "Americans' Mideast Country Ratings Show Little Change", Gallup
- Stokes Bruce, (November 21, 2013) "Americans and Israelis Don't See Eye to Eye on Iran", Foreign policy
- Swift art, (February 28, 2014) "Terrorism, Iranian Nukes Considered Greatest Threats to U.S." Gallup
- Waltz Kenneth N. (July/August 2012) "Why Iran Should Get the Bomb", *Foreign Affairs*
- World Public Opinion.Org, "Iranians on their Nuclear Program", (September 22, 2009)
- World Public Opinion.Org, (January 2008) "Poll of Iranians and Americans"
- World Public Opinion.Org, (July 15, 2014 ) "Americans on Negotiations with Iran (A Policymaking Simulation)"
- Younis Mohamed, (February 7, 2013) "Iranians Feel Bite of Sanctions, Blame U.S., Not Own Leaders", Gallup
- Younis Mohamed, (October 14, 2013) "Iranians Mixed on Nuclear Capabilities", Gallup.